

Munduko Gizarte Foroa ekinbide politiko berri gisa

KJELD JAKOBSEN

Aurreko mendean zehar, erosteko ahalmena eta gizarte ongizatea —eskubide politikoak hedatzea—ekin batera— hobetzeko herri-lorpen garrantzitsuenak hainbat gizarte eragileen eta erakunde politikoaren arteko itunetan oinarritu dira.

Hasiera batean, sindikatuen eta alderdi sozialisten arteko itun klasikoa zegoen, eta egoera batzuetan Eliza Katolikoaren gizarte doktrinaren jarraitzaileen babesa ere bazuen. Herrialde industrializatu gehienetako hainbat erakunde, mobilizazio eta ekimen instituzionalen konbinaketatik abiatuta, 1920 eta 1960ko hamarkaden artean, itun horrek errenta banaketarako eta langileria-erentzako eskubide politiko eta sozialen inplementaziorako egitura garrantzitsuak sorrarazi zituen. Prozesu horrek 1929ko krisiak eta Bigarren Mundu Gerrak eragindako etenak jasau zituen.

1960ko hamarkadaren amaieran, itun hori indartu egin zen, ikasle mugimenduak eta intelektual garrantzitsuak bere baitan hartuz. Kasu horretan, grebek (sarritan bortitzak), ekimen instituzionalek, manifestazioek eta barrikadek indarra erantsi zioten mugimenduari. Ondorioz, ongizate estatuan hobekuntzak egin ziren, eta baita erreformak ere hezkuntza sisteman. AEBetan, herritar belt-

---

► **Kjeld Jakobsen** Brasilgo Central Unica de Trabalhadores (CUT) sindikatuko Nazioarteko Harremanetarako Idazkaria da.

zentzat eskubide zibilak lortzearen erantzukizuna izan zuen, eta, beranduago, Vietnamgo Gerra amaitzearena. Mugimenduaren lotsagabekeria eta erradikalismoaren ondorioz, nazioarte mailan ere balio berriak hedatu ziren, esate baterako sexu librea, feminismoa eta ingurumena. Ohitura eta kultura aldaketarako proposamen horiek hartu zuten neurriaren kariaz, «kontrakultura» mugimenduaz hitz egitera iritsi zen. Herrialde gutxi geratu ziren mugimendu horren eraginetik at. Erregimen autoritarioen pean zeuden hainbat herrialdek ere, Brasil eta Txekoslovakia kasu, ikasle eta langileen protestaldi larriak jasan behar izan zituzten.

Argi dago, aipatu ditugun bi adibide horietan, kasu bakoitzean zegoen diru eskuragarritasunarekin eta koiuntura politikoarekin lotuta zeudela lorpenak. Hala ere, kapitalismoak bere egin zuen «kontrakultura», kontsumitze-ko moduko produktu batean bihurtuz. Bere alderdi guztiak bereganatu eta kontsumo gai bihurtu zituen: janzkera, ile eta bizar luzeak, musika, legez kanpoko drogen erabilera... Woodstock, gaur egun, zinema eta diskoaren sinonimoa da, eta ez bakea eta norberak nahi duena egiteko askatasuna defenditzeko 300.000 lagunaren topaketarena. Askatasun sexualak ez du dagoeneko norberaren gorputzaren kontrolaren eskubidea soilik esan nahi; aitzitik, industria farmazeutikoak pilula antisorgailuen bidez lortzen dituen mozkin ikaragarriak ere ekartzen dizkigu gogorra, adibidez.

Gizarte eragileen parte-hartzearen ikuspuntutik begiratuta, 2001ean Porto Alegren abiatutako Munduko Gizarte Foroa aurretiko ekimen haiek baino askoz ere zabalago eta konplexuagoa da. Dena den, politikoki esperientzia haiek izan zuten eragina izatetik urrun dago oraindik. Aspalditik hitz egiten zen Davosko Munduko Ekonomi Foroaren ildotik gizarte mugimendu mailako ekimenen bat sustatzeaz. MGF, haatik, hori baino askoz gehiago izatera iritsi zen, eta neoliberalismoaren eraso bortitzaren ondorioz gogor astinduta zeuden gizarte indarrak berbiltzeko prozesuari hasiera eman izanaren meritua aitortu behar zaio.

Itun handia

Dena den, «kapitalismoaren urrezko urteekin» edo sozialismo erreala ren gailurra rekin konparatuz gero, egungo gizartearen osaketa askoz ere dibertsifikatuagoa da. Ohiko eragileekin batera —langileak eta ikasleak—, neoliberalismoak eragindako egiturazko doitzeen ondoren beste gizarte maila batzuk ere agertu dira: lurrik gabeko nekazariak, langabetuak, langile informalak, besteak beste. Badira auzi lokal edo espezifikogoengatik —ingurumena, osasungintza, genero auziak, auzi etnikoak, sexu aukerak...— borrokatzen duten taldeak ere. Azken 30 urteotan garrantzia hartu duten beste eragile batzuk gobernuz kanpoko erakundeak dira (GKEak). Duela gutxi, ATTAC (finantza transakzioen zergak herritarren alde ordainarazteko ekimena) bezalako taldeak ere sortu dira, banakoei kanpaina espezifikoetan parte har dezaten ahalbidetuz —ATTACen kasuan finantza-fluxuei prezioa jartzearen alde—. Izaera ekumenikoagoa duten beste erakunde batzuk ere agertu dira.

Mugimendu hori batzean datza erronka nagusia, politikoki protagonismoa izan dezan baldintzak sortzean eta, 1960ko hamarkadan gertatu zen bezala, *establishment*-ak besterik gabe bereganatu dezan ekiditean. (2002ko Davosko Foroa, esaterako, MGFren ereduan oinarritu zen argi eta garbi bere eztabaidak antolatzeke). Horretarako, zenbait zailtasun gainditu beharko dira, gizarte talde bakoitza batzen duen korporatibismotik hasita. Rolak definitzeko epe bat zehaztea ezinbestekoa da, eragileek elkar ezagutu dezaten eta gutxieneke konfiantza maila sor dadin.

Esate baterako, sindikatuen eta GKEen arteko erlazioa. Azken horien artean, sarritan, sindikatuen rola gutxiesten da, lan merkatu formalean sartutako langileak soilik ordezkatzan dituztelako —hau da, integratuak—, helburua baztertutakoak defendatzeak izan beharko lukeen ean. Neurri batean, tamalez, ikuskera horrek neoliberalismoaren kontzeptuarekin egiten du bat: lan kontratu erregularra eta nolabaiteke etekin finkoak —soldata barne— dituen langilea pribilegiatu bat da. Egia esan, sindikatuek

nahi dituzte langile informalak ordezkatu, baina ez dakite nola egin. XX. mende hasieran, artesauen sindikatuek ere ikasi behar izan zuten industriako langileak antolatzen. Egun, horixe da, hain zuzen, sindikatu legez ezagutzen dugunaren antolakuntza eredua. Langile informalen auziaren inguruan ezin izango al luke, agian, sindikatuen eta GKEen arteko sinergiak soluzio egokia eskaini?

Aldi berean, buruzagi sindikalek ere normalean gaizki erantzuten dute bestelako erakunderen batek langileen eskubideak defendatzeari ekiten dionean, zeregin hori sindikatuena eta ez beste inorena dela aldarrikatuz —batik bat erakunde arrotz horrek ordezkapenik ez duenean—. Egia esan, eskubideen defentsa ezin da inoren monopolio bihurtu. Antolatu, ordezkatu, negoziatu eta hitzarmenak sinatzeko zereginak baino ezin ditu sindikatuak «bereganatu». Mobilizazio prozesuak berak ere ez dira eksklusiboak, gosearen eta miseriaren aurka Betinhok abiatutako kanpainak erakusten duen bezala. Kanpaina horrek milioika lagun mobilizatu zituen Brasilen.

Ohi denez, zaila izan da hainbat sektore rentzat norberaren aldarrikapenen muga gainditzea eta, horiek oso zuzenak eta bidezkoak izan arren, haxe ulertzea: beste arazo esanguratsu batzuk ere badaudela eta zati guztien baturak guztion arazoak soluzionatzea ahalbidetuko duela. Har dezagun, adibidez, genero diskriminazioa. Gizarte aldaketak ez du diskriminazioaren amaiera bermatuko, baina gizarte aldaketarik gabe oso zaila izango da halakorik saihestea, edozein diskriminazioren oinarri ekonomiko, sozial eta politikoa dela-eta, eta aldaketa hori ez da gertatuko aldarrikapen espezifikoaren plataformetatik abiatuta.

Beste arazo batek MGFko parte-hartzaileen espektro ideologikoarekin du zerikusia: batzuek besteek baino ez-kerrerago kokatzen dute beren burua. Printzipio ideologikoen mugak ezartzea erraza da, baina egokiak ez direnak bereiziko dituen epailea jartzea, aldiz, lan nekeza izan daiteke. Beraz, jarrera zuzenena haxe izan daiteke: MGFren Printzipioen Agirian bezala, neoliberalismoari aurkakotasuna eta berdintasunaren aldeko borroka ideologikoki adierazten dituen parte-hartzerako parametro bat ziurtat-

zea. Gainera, etikak zedarritu beharko luke inklusio/esklusio muga.

*M*GF prozesu gisa

Elkar ulertze hori oso garrantzitsua da MGFren hazkunde eta mundializazioarentzat. Foroa eraikitzeko prozesuan hauteman daiteke haren sendotasuna eta ahulezia. Hauxe da lehen ahulezia: MGFk, bere zabaltasunari eusteko —horixe baita bere sendotasunaren adierazleetakobat—, ezin du ebazpen edo ekimen politikorik proposatu. Bigarren ahulezia: aktibista, militante, buruzagi eta intelektualen topaketa baino ez da oraindik. Egun, langileak, komunitateetako kideak, bazterketaren biktimak, politika alternatiboak aurrera daramatzatenak ez daude Foroan bertan, nahiz eta ordezkaturata egon. Gauza ez da «basismoari» atxikitzea, baizik eta objektiboa izatea eta, gaur egun, ordezkapen hutsa baino garrantzitsuagoa dela parte-hartze handiagoa sustatzea. Eztabaidarako eta erabakitzeko eskema gero eta horizontalagoak erabiltzearen erronka datza auzi horretan, beti ere gobernagarritasuna galdu gabe.

Benetan izugarri lortu da bi urte eskasetan! MGFren lorpen nagusia honakoa izan da: globalizazio neoliberalaren aurkako egungo eta atzoko mobilizazio prozesuekin bateragarria den eztabaida eta eraikuntzarako esparrua irekitzea, kezka eta erreferentzi puntu berberak gordez. 2003ko MGFtik aurrera, ziuraski, Gizarte Mugimenduen Munduko Sarea eratu ahal izango da. Ekimen hori ehunka erakundek sinatutako Porto Alegreko bi agiritan jaioten, eta Bangkok, Johannesburgo, Quito eta Florentzian 2002an zehar burututako eztabaidetan. Sare hori oso eraginkorra izan daiteke erakundeak elkarrengana hurbiltzeko eta ekimen global zein nazionalak lotzeko.

1968ko mugimenduak ekonomia eta politikaren esparruetan nolabaiteko erreakzio kontserbadorea sustatu zuela ondoriozta genezake. Azken hiru hamarkadetan jasan izan dugu erreakzio hori. Haatik, inoiz baino premiaz-

koagoa da defentsa-jarrerak utzi eta erasoari ekitea. Horregatik, MGFk, eztabaida ez ezik, zerbait gehiago eman behar du. Ez da ezagutzen eztabaida edo gatazkarik gabeko gizarte aldaketarik.

Oraingoan ez du zertan desberdin izan, eta horregatik da hain garrantzitsua MGFn oinarritutako gizarte zibila ren ituna sendotzea. Proposamenak harrera ona izan du 2001eko lehen Forotik, bertaratutako jendetzak antolatzaileek aurreikusitakoa laukoiztu zuenean. Baita ia 60.000 bildu zituen bigarren Foroan ere, Irailaren 11ren ondoko lehen masa-manifestazioan. Harrera on horrek erakusten du «bestelako mundu bat posible da» eslogana erretorika hutsa baino zerbait gehiago dela. ¶